

PISMO OKÓLNE NR 3
NACZELNEGO DYREKTORA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH
z dnia 14 grudnia 1984 r.

w sprawie postępowania z materiałami archiwalnymi terenowych organów władzy i administracji państwowej stopni: miejskiego (miast nie stanowiących powiatów), osiedlowego oraz dzielnicowego z lat 1950-1973, 1954-1972, 1951-1973(1975)¹

1. W celu ułatwienia opracowania materiałów archiwalnych wytworzonych w wyniku działalności terenowych organów władzy i administracji państwowej stopni: miejskiego (miast nie stanowiących powiatów), osiedlowego i dzielnicowego - wprowadza się wskazówki metodyczne stanowiące załącznik nr 1 do niniejszego pisma.
2. Wskazówki stanowią uzupełnienie „Wskazówek metodycznych dotyczących opracowania akt terenowych organów władzy i administracji państwowej stopni: wojewódzkiego, powiatowego i gromadzkiego” - stanowiących załącznik do pisma okólnego nr 5 NDAP z dnia 9 września 1981 r.²
3. Wskazówki zawierają ogólne zalecenia dotyczące struktury zespołów archiwalnych (nazwy i granic zespołów, systematyzacji materiałów archiwalnych)³ i wariantowe propozycje rozwiązań zależnie od konkretnych zmian ustrojowo-prawnych oraz stanu zachowania materiałów archiwalnych.
4. Wskazówki metodyczne mają zastosowanie wyłącznie do akt prezydiów miejskich, osiedlowych i dzielnicowych rad narodowych dotychczas nie opracowanych.

Wskazówki metodyczne

w sprawie postępowania z materiałami archiwalnymi terenowych organów władzy i administracji państwowej stopni: miejskiego (miast nie stanowiących powiatów), osiedlowego i dzielnicowego z lat 1950-1973, 1954-1972, 1951-1973(1975)^x

Wskazówki dotyczą postępowania z materiałami archiwalnymi wytworzonymi w wyniku działalności terenowych organów władzy i administracji państwowej na szczeblu miasta nie stanowiącego powiatu, osiedla i dzielnicy, a mianowicie:

miejskich rad narodowych, ich komisji i prezydiów działających w latach 1950-1973

rad narodowych osiedli, ich komisji i prezydiów działających w latach 1954-1972

dzielnicowych rad narodowych, ich komisji i prezydiów działających w latach 1951-9 XII 1973

Zadania wymienionych wyżej organów władzy były realizowane przez organy wykonawcze zwane: prezydium miejskiej rady narodowej; prezydium rady narodowej osiedla oraz prezydium dzielnicowej rady narodowej (po 9 XII 1973 - urząd dzielnicowy).

I. TERENOWE ORGANY WŁADZY I ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ STOPNIA MIEJSKIEGO (MIAST NIE STANOWIĄCYCH POWIATÓW)

1. Nazwa i granice zespołu

1.1. Materiały archiwalne powstałe w wyniku działalności miejskiej rady narodowej, jej komisji i prezydium tworzą jeden zespół prosty pod nazwą „P r e z y d i u m M i e j s k i e j R a d y N a r o d o w e j w . . . ”

1.2. Granice zespołu stanowią: rok 1950 - powołanie miejskich rad narodowych jako terenowych organów jednolitej władzy państwowej ustawą z dnia 20 marca 1950 r. (Dz.U. Nr 14, poz.130) i 9 grudnia 1973 r. - przekształcenie funkcji prezydiów miejskich rad

^x Wskazówki stanowią wynik badań prowadzonych przez dr Alinę Gryciuk (Archiwum Państwowe m.st. Warszawy) w ramach planu naukowo-badawczego koordynowanego przez Zakład Naukowy Archiwistyki NDAP. Przy ich opracowaniu wykorzystano uwagi i propozycje Archiwów Państwowych w: Gdańsku, Katowicach, Poznaniu Szczecinie i Wrocławiu.

narodowych na mocy ustawy z dnia 22 listopada 1973 r. i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1973 r. (Dz. U. Nr 47, poz.276, 277, 278)^{3a}.

W miastach, na terenie których powołano z dniem 1 stycznia 1973 r. wspólne rady narodowe miast i gmin oraz utworzono wspólne urzędy miast i gmin, granicą zamykającą jest 31 grudnia 1972 r.^x

1.3. Materiały archiwalne miast zniesionych lub przekształconych w dzielnicę innego miasta uważa się za ostatecznie zamknięte i traktuje jako zespoły proste pod nazwą: „P r e z y d i u m M i e j s k i e j R a d y N a r o d o w e j w . . . ”.

1.4. Materiały archiwalne władz miejskich i ich organów wykonawczych działających w latach 1945-1972/73⁴ na terenie tej samej jednostki podziału administracyjnego, powstałych w wyniku przekształceń prezydiów gromadzkich rad narodowych lub prezydiów rad narodowych osiedli (a niekiedy jednych i drugich) traktuje się jako zespoły złożone pod nazwą „P r e z y d i u m M i e j s k i e j R a d y N a r o d o w e j w . . . ”. Dla materiałów archiwalnych, wyodrębnionych cezurami wewnętrznymi, należy ustalić daty krańcowe i nazwy ich twórców. Przyjęcie powyższej koncepcji uzasadnia wspólny teren działania w oparciu o te same akty prawne w odniesieniu do osiedli i miast nie stanowiących powiatów, a przede wszystkim nie zmienione zasady zarządzania dokumentacją, kontynuacja funkcji oraz zrośnięcie akt. Powyższe rozwiązanie jest wskazane również z uwagi na niewielką ilość dziedziczonych materiałów archiwalnych wytworzonych w wyniku działalności rad narodowych stopnia osiedlowego lub gromadzkiego.

1.5. Wskazówki niniejsze nie ustalają dla zespołu wymienionego w punkcie 1.4. cezur wewnętrznych, gdyż kształtują się one niejednolicie dla poszczególnych miast. Cezury te powinny być ustalone w toku porządkowania materiałów archiwalnych na podstawie analizy odpowiednich aktów prawnych dotyczących zmian ustrojowych miasta „X”.

2. Systematyzacja materiałów archiwalnych

2.1. Podstawę systematyzacji materiałów archiwalnych stanowi załączony do niniejszych wskazówek „Schemat systematyzacji materiałów archiwalnych w zespole Prezydium Miejskiej Rady Narodowej m.n.st.pow.” oparty na wykazie akt wydziałów (referatów) prezydiów MRN miast nie stanowiących powiatów obowiązującym od 1 I 1969 r. (z

^x Podstawa prawna: ustawa z dnia 29 XI 1972 r. o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych (Dz. U. Nr 49, 1972, poz.312).

późniejszymi zmianami)^{xx} „Schemat systematyzacji . . .” należy traktować jako wzorcową pomoc metodyczną ułatwiającą wybór akt do trwałego przechowania oraz ich układ. Może on być modyfikowany zależnie od stanu zachowania materiałów archiwalnych oraz specyfiki regionalnej i wielkości miasta.

2.2. Systematyzując akta zespołu „Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w . . . ” wymienionego w punkcie 1.4. należy uwzględnić cezury wewnętrzne wynikające ze zmian prawno-ustrojowych zachodzących na terenie danej jednostki administracyjnej.

II. TERENOWE ORGANY WŁADZY I ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ STOPNIA OSIEDLOWEGO

Na mocy ustawy z dnia 25 września 1954 r. rady narodowe osiedli otrzymały uprawnienia miejskich rad narodowych miast nie stanowiących powiatów^x.

1. Nazwa i granice zespołu

1.1. Materiały archiwalne powstałe w wyniku działalności rady narodowej osiedla, jej komisji i prezydium tworzą zespół archiwalny prosty pod nazwą: „P r e z y d i u m R a d y N a r o d o w e j O s i e d l a X”.

1.2. Granice zespołu stanowią: rok 1954 - powołanie rad narodowych osiedli jako terenowych organów jednolitej władzy państwowej na mocy ustawy z dnia 25 września 1954 r.⁵ i rok 1972 - zlikwidowanie osiedli z dniem 31 grudnia na mocy ustawy z dnia 29 listopada 1972 r. o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych.⁶

2. Systematyzacja materiałów archiwalnych

Materiałom archiwalnym w zespole „Prezydium Rady Narodowej Osiedla X” zaleca się nadanie układu przewidzianego w „Schemacie systematyzacji materiałów archiwalnych Prezydium Miejskiej Rady Narodowej m.n.st.pow.” (załącznik nr 2).

III. TERENOWE ORGANY WŁADZY I ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ STOPNIA DZIELNICOWEGO

Na mocy ustawy z dnia 25 stycznia 1958 r.⁷ w miastach wyłączonych z województw, dzielnicowe rady narodowe otrzymały uprawnienia powiatowych rad narodowych, a

^{xx} Wzorcowy wykaz akt wydziałów (referatów) prezydiów MRN miast nie stanowiących powiatów z 1968 r. wydany przez Urząd Rady Ministrów (ze zmianami wprowadzonymi pismem nr PRN-I-408/15/68 z dn.24 XII 1968 r.), obowiązujący od 1 I 1969 r.

^x Ustawa z dnia 25 IX 1954 r. o osiedlach i radach narodowych osiedli (Dz. U. Nr 43 poz.192).

pozostałe dzielnicowe rady narodowe uprawnienia miejskich rad narodowych w miastach nie stanowiących powiatów.

1. Nazwa i granice zespołu

1.1. Materiały archiwalne wytworzone w wyniku działalności dzielnicowej rady narodowej, jej komisji i prezydium tworzą zespół prosty pod nazwą: „P r e z y d i u m D z i e l n i c o w e j R a d y N a r o d o w e j . . .”.

1.2. Zespoły akt prezydiów dzielnicowych rad narodowych z terenu jednego miasta można łączyć w grupę zespołów o nazwie: „P r e z y d i a d z i e l n i c o w y c h r a d n a r o d o w y c h m i a s t a . . . - grupa zespołów”.

1.3. Z materiałów archiwalnych wytworzonych przez prezydium dzielnicowej rady narodowej i urząd dzielnicowy można utworzyć, w przypadku likwidacji urzędu dzielnicowego, jeśli istnieje uzasadniona potrzeba, jeden złożony zespół archiwalny pod nazwą: „P r e z y d i u m D z i e l n i c o w e j R a d y N a r o d o w e j i U r z ą d D z i e l n i c o w y . . .”⁸.

1.4. Materiały archiwalne powstałe w wyniku działalności dzielnicowych rad narodowych i ich organów wykonawczych można także połączyć, jeśli istnieje uzasadniona potrzeba, z zespołem akt prezydium miejskiej rady narodowej tworząc grupę zespołów⁹ pod nazwą: P r e z y d i a m i e j s k i e j i d z i e l n i c o w y c h r a d n a r o d o w y c h . . . - grupa zespołów”.

1.5. Granice zespołu wymienionego w punkcie 1.1. stanowią: data powołania danej dzielnicowej rady narodowej na mocy uchwały Nr 195 Rady Ministrów z dnia 17 marca 1951 r. i 9 grudnia 1973 r. - przekształcenie funkcji prezydiów dzielnicowych rad narodowych na mocy ustawy z dnia 22 listopada 1973 r. i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1973 r.¹⁰

1.6. Granice zespołu wymienionego w punkcie 1.3 stanowią: data powołania danej dzielnicowej rady narodowej na mocy uchwały Nr 195 Rady Ministrów z dnia 17 marca 1951 r. i 1 czerwca 1975 r. - zlikwidowanie części dzielnic (działających na prawach powiatów) na mocy ustawy z dnia 28 maja 1975 r. (Dz. U. Nr 16, poz.91) o dwustopniowym podziale administracyjnym państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych.

Przyjęcie koncepcji przedstawionej w punkcie 1.3. uzasadnia krótki, półtoraroczny okres istnienia części urzędów dzielnicowych, a przede wszystkim nie zmienione zasady zarządzania dokumentacją, kontynuacja funkcji oraz zrośnięcie akt. Rozwiązanie, proponowane w punkcie 1.4., jest wskazane z uwagi na niewielką ilość materiałów archiwalnych wytworzonych w wyniku działalności rad narodowych stopnia dzielnicowego.

2. Układ zespołów w obrębie grupy

2.1. W obrębie grupy poszczególne zespoły należy ułożyć w kolejności alfabetycznej wg nazw siedzib urzędów lub w kolejności numeracji dzielnic w obrębie miasta.

2.2. Za podstawę utworzenia grupy zespołów należy przyjąć stan dzielnic z 1973 r.

3. Systematyzacja materiałów archiwalnych

3.1. Materiały archiwalne w zespole „Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej w . . .” w miastach wydzielonych z województw zaleca się ułożyć zgodnie ze „Schematem systematyzacji akt o wartości historycznej” wprowadzonym we „Wskazówkach metodycznych dotyczących opracowania akt terenowych organów władzy i administracji państwowej stopnia powiatowego” stanowiącym zał. Nr 2 do pisma okólnego Nr 5 NDAP z dnia 9 września 1981 r.¹¹

3.2. Materiałom archiwalnym w zespole „Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej . . .” w pozostałych miastach proponuje się nadanie układu przewidzianego w załączonym „Schemacie systematyzacji materiałów archiwalnych PMRN m.n.st.pow.”.

Schemat systematyzacji materiałów archiwalnych w zespole Prezydium Miejskiej Rady Narodowej m.n.st.pow.

1. Sprawy organizacyjne miejskiej rady narodowej
2. Sesje miejskiej rady narodowej (protokóły)
3. Realizacja uchwał miejskiej rady narodowej
4. Spotkania posłów i radnych z wyborcami
5. Interpelacje i postulaty radnych
6. Komisje stałe miejskiej rady narodowej (układ alfabetyczny według nazw komisji)
7. Komisje doraźne miejskiej rady narodowej
8. Rada seniorów
9. Zespoły radnych
10. Sprawy organizacyjne prezydium miejskiej rady narodowej
11. Posiedzenia prezydium miejskiej rady narodowej (protokóły)
12. Komitety osiedlowe, blokowe i domowe, zebrania mieszkańców
13. Konferencje i narady członków organów kolegialnych (protokóły, opracowania)
14. Podział administracyjny miasta
15. Plany gospodarcze i sprawozdania z ich realizacji:
 - a) perspektywiczne, b) wieloletnie, c) roczne
16. Inne plany i sprawozdania z ich realizacji (instytucji budownictwa, gospodarki komunalnej, itp.)
17. Sprawozdawczość GUS i resortowa
18. Skargi i wnioski (analizy + ew. wybrane 5%) skarg¹²
19. Kroniki, monografie, wydawnictwa własne
20. Normy kancelaryjne i archiwalne (tylko w jednym zespole w obrębie archiwum)
21. Ewidencja godeł i pieczęci
22. Ewidencja zasobu akt w archiwum zakładowym¹³
23. Kontrole i inspekcje zewnętrzne (protokóły, zalecenia, sprawozdania z wykonania zaleceń)
24. Ogólne zasady pracy i płac (dot. członków organów kolegialnych i pracowników PMRN i jednostek podległych)

25. Budżet i jego wykonanie
26. Plany perspektywiczne, budżety i plany finansowo-ekonomiczne przedsiębiorstw i zakładów miejskich
27. Dokumentacja projektowa urzędów komunalnych i ich ewidencja
28. Sprawy rozwoju kultury i sztuki
29. Sprawy notarialne (sprawy testamentów, poświadczenia itp. w granicach uprawnień)
30. Zmiana imion i nazwisk

¹ Źródło: Reg. NDAP (radca praw.) Zbiór normatywów własnych. Pisma okólne., 1984-1988, br. nr k. (s.). Druk.: S. Sierpowski ... Dzieje archiwistyki polskiej. Wybór źródeł., T.II, Poznań 1993, s. 317-323. Zachowuje moc obowiązującą.

² Zob. poz. 178.

³ Zalecając do stosowania załączony schemat systematyzacji materiałów archiwalnych, wskazówki stanowią jednocześnie podstawę do oceny dokumentacji wymienionych w tytule organów.

^{3a} Zob. przyp. 4 do pisma okólnego nr 5 NDAP z dnia 9 września 1981 r. ..., poz. 178.

⁴ Przepuszczalnie początkową datą powinien być rok 1954. Por. wytyczne w sprawie postępowania ... z dnia 11 lutego 1970 r., pkt. 4.2., zob. poz. 156.

⁵ Zob. przyp. ^x.

⁶ Dz. U. PRL nr 49, poz. 312, z 1972 r.

⁷ Ustawa z dnia 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych, Dz. U. PRL nr 5, poz. 16, z dnia 29 stycznia 1958 r.

⁸ Zob. uwaga w przypisie 10 do pisma okólnego nr 5 NDAP z dnia 9 września 1981 r. ... poz. 178.

⁹ Tego rodzaju połączenie zespołów nie odpowiada powszechnie przyjętemu pojęciu grupy zespołów. Por. zarządzenie nr 19 NDAP z dnia 2 czerwca 1972 r. ..., zob. poz. 162.

¹⁰ Dz. U. PRL nr 47, poz. 276, 277, 278, z 1973 r.

¹¹ Zob. poz. 178.

¹² Por. zarządzenie nr 33 NDAP z dnia 24 lipca 1973 r. ..., zob. poz. 69.

¹³ Por. przykładowy wykaz akt typowych, zob. poz. 10 (aneksy).